

Komentáre k vybraným knihám Svätého písma pre biblickú olympiádu 2018/2019

prof. ThDr. František Trstenský, PhD.

KNIHA RÚT

Starozákonný biblický spis dostal pomenovanie podľa jednej z dvoch hlavných ženských postáv Rút, ktorá sa so svojou svokrou Noemi vracia do Betlehema. Spis je umiestnený za Knihu sudcov pred Samuelove knihy, lebo podľa úvodného verša sa dej odohráva „v čase, keď úradovali sudcovia.“ (Rút 1, 1) a obsahuje pôvod rodiny kráľa Dávida. V židovstve sa tento spis zaraďuje medzi tzv. megillot, tzn. päť spisov, ktoré sa čítali pri významných sviatkoch. Keďže sa dej odohráva v čase žatvy, spis sa číta v synagóge počas židovského sviatku *Šavuot – Týždňov (Turíce)*, ktorý sa slávi na 50. deň po Veľkej noci, preto dostal neskôr aj pomenovanie *Pentekostes* (v preklade „päťdesiaty deň“). Týmto sviatkom:

- a) sa z náboženského hľadiska ďakovalo za dar Pánovho zákona a zmluvy;
- b) z poľnohospodárskeho hľadiska sa končila žatva a v chráme sa obetovali chleby z nového obilia.

Autor a doba vzniku

Hoci obsah deja sa odohráva v období pred založením monarchie, tzn. približne pred rokom 1030 pred Kr., podľa väčšiny biblistov bola kniha skomponovaná až okolo 6. storočia pred Kr., po zničení Jeruzalema v roku 587 pred Kr. Nie je vylúčené, že udalosti opísané v Knihe Rút mohli už predtým kolovať v ústnej forme. Autor, ktorého konkrétne meno nepoznáme, mohol patriť do tzv. deuteronomistickej školy, tzn. medzi autorov, ktorí stoja v pozadí zostavenia starozákonných spisov Deuteronómium, Sudcov, Jozue, Samuelove knihy, Kráľovské knihy. Ich východiskom sú Pánove prikázania uvedené v knihe Deuteronómium (preto ich biblisti pomenovali „deuteronomisti“) a dejiny izraelského národa a zvlášť jeho vodcov posudzujú práve podľa postoja ľudí k Božím prikázaniam.

Charakteristika spisu

Rozsahom ide o veľmi útlý, ale z rozprávačskej stránky majstrovsky spracovaný dej, ktorý sa odohráva na vidieku v roľníckom prostredí. Autor podáva psychológiu postáv a dialógy majú svoju živosť.

Mená postáv majú aj dôležitý symbolický význam: *Elimelech = Mój Boh je kráľ*; *Noemi = Moja rozkoš*; *Machlon = choroba*; *Kiljon = slabosť*; *Orfa = tvrdošijnosť*; *Rút = priateľka*; *Bóz = V ňom je sila*; *Mara = trpká*; *Obed = sluha*. Autor chce ukázať, že Boh požehná aj pohanku, ktorá si osvojí vieru izraelského národa, ba dokonca sa dostane do dynastie kráľa Dávida. V tom je myšlienka spisu podobná inej biblickej knihe proroka Jonáša, ktorý je poslaný do pohanského mesta Ninive, aby sa na jeho kázanie mesto zachránilo.

Posolstvo spisu

Dej sa odohráva v období, ktoré bolo naplnené modlárstvom, neposlušnosťou a násilím. Kniha na tieto skutočnosti odpovedá príkladom dvoch žien, ktoré v neľahkých životných situáciách nestrácajú vieru v Božiu pomoc a v ľudské dobro. Keď človeka stihne nešťastie alebo utrpenie, začne sa uzatvárať pred druhými, lebo sa obáva ďalších zranení a v ohrození je aj jeho viera v Boha. Noemi a Rút si uchovali oboje, tzn. hlbokú ľudskosť a vieru čistého srdca.

Žena, ktorá stratila svojho manžela alebo syna, stratila živiteľa rodiny a ochrancu. Noemi stráca oboje – manžela aj synov. V tej chvíli sa čitateľ pýta, prečo rodinu postihlo také nešťastie. Naša úloha nie je vynášať všeobecné sudy, ale stáť po boku osôb, ktorých nešťastie zastihlo. To je príklad Rút, ktorá ju sprevádza, kamkoľvek pôjde. Bóz je predstavený ako ten, kto verne zachováva Božie prikázania. Poznal predpis knihy Deuterónómium 25, 5: : „*Ak budú bývať bratia spolu a jeden z nich zomrie bezdetný, manželka zomrelého sa nevydá za cudzieho, ale vezme si ju druhý brat a dá potomstvo zomrelému bratovi.*“ Preto najskôr dáva priestor najbližšiemu príbuznému. Keď ten toto právo odstúpi Bózovi, ten si ju vezme a z Moabky Rút sa stáva Hebrejka Rút. Evanjelista Matúš vidí v udalostiach predobraz Krista, ktorý prišiel na svet, aby zachránil všetky národy.

Napriek nežidovskému pôvodu je Rút svojimi postojmi a vlastnosťami príkladom pre židovský národ. Je vzorom základných rodinných čností, ktoré sú tak dôležité v dnešnej dobe – obetavosť, nezištnosť, pokora, odvaha, dôvera. Boh nehľadá na rasu a pôvod, ale vyberá si spomedzi ľudí tých, ktorí majú vnímavé a citlivé srdce a zachovávajú jeho prikázania. Rút sa stala pramatkou kráľa Dávida a evanjelista Matúš ju uvádza v rodokmeni Ježiš Krista.

Dodnes prebieha medzi biblistami diskusia, prečo práve Rút spolu s Tamarou, Rachab a Uriášovou manželkou sa spomínajú v Ježišovom rodokmeni, keď Sväté písmo ponúka aj iné ženské postavy (Sáru, Rebeku, Ráchel, Juditu, Ester atď.). Jedno z vysvetlení hovorí, že úmyslom evanjelistu Matúša bolo ukázať, že Ježiš Kristus sa stal človekom, aby vykúpil izraelský národ s jeho celými dejinami, do ktorých patria aj ich poklesky, hriechy a osoby z iných národov, ktoré vernejšie plnili Božie prikázania, než samotný vyvolený národ.

PRVÁ KNIHA KRÁĽOV

Vstupujeme do sveta starozákonných kníh o monarchii, kde patria Samuelove knihy a Knihy kráľov. Bol to sv. Hieronym, ktorý dal Prvej a Druhej knihe kráľov názov *Liber Malachim – Knihy kráľov*. Vychádzal z obsahu, keďže hovoria o kráľoch jednotnej a neskôr rozdelenej monarchie (Severného – Izraelského a Južného – Judského kráľovstva) až po ich zánik, keď Severné kráľovstvo dobyli Asýrčania v roku 722 pred Kr. a Južné kráľovstvo Babylončania v roku 587 pred Kr.

Prvá kniha kráľov ma dve hlavné časti. Prvá obsahuje históriu Šalamúna (1 Kr 1 - 11), v ktorej sú uvedené posledné činy kráľa Dávida, prvé roky kráľa Šalamúna, postavenie chrámu a kráľovského

paláca, vrchol a zánik Šalamúnovho kráľovstva. Druhá časť (1 Kr 12 - 22) opisuje rozdelenie a dejiny rozdelených kráľovstiev a príbehy Eliáša a Elizea, ktoré pokračujú aj v Druhej knihe kráľov.

Autor a doba vzniku

Ako sme už uviedli pri Knihe Rút, bibliisti predpokladajú, že v pozadí zostavenia starozákonných spisov Deuteronomium, Sudcov, Jozue, Samuelove knihy, Kráľovské knihy stojí tzv. deuteronomistická škola. Je to označenie, ktoré navrhli bibliisti, lebo východiskom sú Božie prikázania obsiahnuté v knihe Deuteronomium. Nepoznáme však konkrétne mená svätopiscov. Podávajú dejiny izraelského národa od vyslobodenia z Egypta až po babylonské zajatie. Ide o úvahu nad dejinami Izraela, ktorá je podaná vo forme rozprávania. Je to teda istá retrospektíva, tzn. autori sa spätne pozerajú na dejiny vyvoleného národa, na veľké chvíle ale aj pády, ktoré chápu ako výsledok neposlušnosti voči Bohu. Pád Jeruzalema a zničenie jeho chrámu v roku 587 pred Kr. slúži ako kľúč tohto nazerania.

V snahe datovať kompozíciu Knihy kráľov bibliisti uvádzajú rôzne návrhy. Niektorí hovoria o roku 560 pred Kr., keď bol oslobodený kráľ Joachin, ako sa to spomína v 2 Kr 25,27. Iní bibliisti hovoria, že je to len neskorší dodatok a knihy boli zostavené skôr, totiž hneď po zbúraní Jeruzalema v 587 pred Kr.

Charakteristika spisu

Prvá kniha kráľov sa pomerne obsírne venuje osobe kráľa Šalamúna. Šalamún vykonal mnoho pre udržanie jednoty izraelských kmeňov. Pre tento cieľ rozdelil ríšu na 12 prefektúr, na čele ktorých stáli prefekti menovaní kráľom. Okrem toho zriadil aj zásobovacie mestá. Podporoval obchod a vybudoval loďstvo. Obchodoval predovšetkým s obilím a olejom a získaval drevo a kovy. Táto široká obchodná aktivita a pokoj od zbraní priniesli veľký blahobyť celému národu a dali Šalamúnovi možnosť stavať veľkolepé stavby. Najväčšími Šalamúnovými stavbami boli bezpochyby chrám a kráľovský palác v Jeruzaleme. Vznikali rôzne legendy o nádhere, v ktorej žil a stal sa najslávnejším kráľom na vtedajšom Blízkom Východe. Svojimi talentami, bohatstvom a slávou si však nedokázal získať lásku svojho ľudu, ako to dokázal jeho otec Dávid. Jeho diplomacia s pohanskými krajinami a mnohé pohanské princezné v jeho háreme ho priviedli k modloslužbe. Už za jeho života vznikla v monarchii vzbuera, na čele ktorej stál Jeroboam. Hoci sa vzbuera nepodarila a jej vodca musel utiecť do Egypta, bola to predzvesť budúceho rozdelenia ríše.

Šaul, Dávid a Šalamún nedokázali vnútorne zjednotiť jednotlivé kmene zo severu i juhu kráľovstva. Kmene si zachovali svoje autonómiu. Po smrti Šalamúna neuznali automaticky Šalamúnovho syna Roboama za jeho nástupcu. Viedlo to k rozdeleniu kráľovstva a neraz až k bratovražedným vojnám medzi dvoma kráľovstvami. Došlo aj k náboženskému rozdeleniu. Jeroboam, nový kráľ Severného kráľovstva, obnovil staré svätyne v mestách Betel a Dan a nariadil

v nich konať kult Bohu. Vytvoril aj novú kňazskú vrstvu. Do tohto kultu začali prenikať mnohé pohanské prvky.

Knihy kráľov hovoria o histórii viny so silnými náboženskými hodnoteniami, o napätých vzťahoch medzi kráľmi a prorokmi, o pokojných alebo násilných výmenách vlády a o ich kultových praktikách. Kritériom, podľa ktorého svätopisci hodnotia konania hlavných postáv, je postoj a plnenie Pánovho zákona, či podporovali výšiny, alebo či chodili na výšiny, kde vykonávali modloslužbu, ktorá znamenala opustenie a prestúpenie Božieho zákona. Autori si vytvorili ustálenú formuláciu, ktorú použili mnohokrát: „*kráčal po ceste, po ktorej išiel jeho otec; slúžil modlám, ktorým slúžil jeho otec; klaňal sa im; robil, čo sa Pánovi nepáči, ba robil horšie veci ako všetci.*“

Podstatná časť knihy je zostavená zo schematických životopisov izraelských a judských kráľov, pričom sa postupuje podľa tejto štruktúry:

- 1) meno kráľa, meno jeho otca (pre júdske kráľovstvo meno ich matky);
- 2) synchronický údaj o kráľoch v druhom kráľovstve (pre júdske kráľovstvo údaj o izraelskom kráľovi a naopak);
- 3) vek kráľa a roky jeho vlády;
- 4) údaj o nejakom dôležitom čine alebo odvolávka na ďalšie údaje v nejakom konkrétnom prameni;
- 5) posudok autora o celkovom náboženskom a morálnom správaní sa toho-ktorého kráľa.

Svätopisec spomína aj pramene, ktoré použil pri zostavovaní svojho diela: kniha Šalamúnových letopisov; kniha letopisov judských kráľov a kniha letopisov izraelských kráľov. Úmyslom svätopisca nebolo opísať jednotlivé informácie s cieľom vytvoriť historické dielo. Išlo mu o zachytenie náboženskej situácie, ktorá v prvom rade závisela od duchovnej orientácie kráľov a činnosti prorokov. Ďalším prameňom boli texty, ktoré hovoria o prorokoch Eliášovi a Elizeovi. Išlo o rozprávania, ktoré boli medzi ľuďmi veľmi rozšírené. Zachovali sa tak, že sa prenášali ústne v jednotlivých generáciách, predovšetkým v rámci tzv. prorockých škôl a neskôr boli zapísané.

Posolstvo spisu

Celým textom jasne prebieha myšlienka, že Boh Izraela je jediným pravým Bohom. Je to zdôraznené najmä v 1 Kr 18, kde sa na jednej strane opisuje osamotený prorok Eliáš a na druhej Bálovi proroci na vrchu Karmel. Boh je vládca nad prírodou, nad vojskami cudzích národov; jeho moc sa rozlieha až za hranice Izraela. Je ochrancom Izraela, ale je pripravený trestať jeho nepravosť a nevernosť voči zmluve.

Ďalšou dôležitou témou je vyvolenie dávidovskej dynastie, nevyhnutnosť pre Dávidových potomkov zachovávať Pánovu zmluvu, ktorú Boh uzavrel s kráľom Dávidom. Jeruzalem sa stáva jediným pravým miestom, kde sa prinášajú obety, čo vyžaduje likvidáciu modloslužobných miest na výšinách. Proroci Eliáš a Elizeus zdôrazňujú, že nejestvuje pravá bohoslužba bez úprimného vnútorného prirnutia ducha k Bohu a bez neotrasiteľnej dôvery voči nemu.

Knihy kráľov boli inšpiráciou aj v neskoršom období. Predovšetkým Kniha kroník z nich prebrali mnohé príbehy, ale aj múdroslovná literatúra, hlavne Kniha Sirachovho syna, spomína osoby z tejto knihy. V evanjeliách sa píše o tom, ako Pán Ježiš spomínal Šalamúna. Ježišovo účinkovanie prirovnávali zástupy k prorokovi Eliášovi (premenenie na vrchu; pri umučení si zástupy myslia, že volá Eliáša), zástupy ho volajú „Syn Dávidov“.

EVANJELIUM PODĽA MATÚŠA

Toto evanjelium sa bez pochyb v prvotnej cirkvi tešilo veľkej obľube a úcte. Cirkevní otcovia ho často citovali a až do liturgickej reformy v roku 1969 bolo najčítanejším evanjeliom v liturgickom kalendári. V starobyklých rukopisoch sa toto evanjelium uvádzalo ako prvé, keďže vládla mienka, že vzniklo ako prvé.

Autor, doba a miesto vzniku, adresáti

Najstaršie svedectvo pochádza od Papiáša, biskupa v Hierapolise, na začiatku 2. stor. po Kr., ktorý uvádza: „*Matúš zozbieral výroky v hebrejskom jazyku (dialekte) a každý (ho) vysvetlil, ako bol schopný.*“ Celé neskoršie obdobie bude opakovať toto Papiášovo svedectvo. Predovšetkým sa prízvukovalo, že Matúš bol apoštolom a teda jedným z Dvanástich, o ktorých hovoria biblické texty: „*Vtedy ustanovil Dvanástich, aby boli s ním a aby ich posielal kázať s mocou vyháňať zlých duchov: Šimona, ktorému dal meno Peter, Jakuba Zebedejovho a Jakubovho brata Jána, im dal meno Boanerges, čo značí Synovia hromu, ďalej Ondreja, Filipa, Bartolomeja, **Matúša**, Tomáša, Jakuba Alfejevho, Tadeáša, Šimona Kananejského a Judáša Iškariotského, ktorý ho potom zradil.*“ (Mk 3, 14 - 19, porov. aj Lk 6, 15).

Slová o hebrejskom dialekte je potrebné chápať v širšom kontexte. Neoznačuje jazyk, ale skôr židovský spôsob myslenia, lebo grécke slovo *dialektos* skutočne neoznačuje iba jazyk alebo dialekt, ale aj formu, štýl a spôsob hovorenia. Nechýbajú však biblisti, ktorí hovoria o dvoch fázach vzniku tohto evanjelia. V prvej fáze bolo napísané v hebrejčine alebo aramejčine a neskôr preložené do gréčtiny.

Evanjelium podľa Matúša zachytáva obdobie náboženskej krízy židov, ale aj kresťanov. Pri zničení chrámu a Jeruzalema v roku 70 po Kr. boli zabití mnohí ľudia, vznikli mnohé diaspory; zmizol chrám, ktorý bol náboženským centrom, zanikla skupina saducejov a kňazov; dôraz sa začal klásť na Mojžišov zákon – písaný aj ústny; narastali rozdiely medzi kresťanmi a židmi v interpretácii mesiášskych textov. Všeobecne sa usudzuje, že Evanjelium podľa Matúša bolo zostavené niekedy okolo rokov 80 - 85 po Kr., pričom vychádza z Evanjelia podľa Marka, ktoré vzniklo ako prvé.

Z evanjelia jasne vyplýva, že autor i adresáti dôverne poznali židovské zvyky. Kým Evanjelium podľa Marka podáva vysvetlenia niektorých židovských zvykov ako bolo umývanie rúk pred jedlom, po návrate z trhu atď., Evanjelium podľa Matúša vynecháva tieto vysvetlenia v synoptických častiach

(teda v tých, ktoré boli spoločné s ostatnými evanjeliami). Mal iste na to dôvod, čiže predpokladal, že pre jeho poslucháčov sú to informácie, ktoré poznajú. Ba dokonca predpokladá, že jeho adresáti vedia o obeti prinášanej na oltár (Mt 5, 23); o rôznych druhoch prísah (Mt 5, 34 - 35); vedia, čo sú to „filaktéria“ – modlitebné remienky a strapce na šatách (Mt 23, 5); vedia, čo sú to obielené hroby (Mt 23, 27); poznajú činnosť kňazov v sobotu v chráme (Mt 12, 5); rozumejú odvádzaniu desiatkov do chrámu (Mt 23, 23). Niektoré hebrejské vyjadrenia Matúš ani neprekladá: *Belzebul* (10, 25); *korbanas*: (27, 6).¹ Na druhej strane však táto komunita hovorila po grécky, lebo evanjelium bolo napísané po grécky. Adresátmi evanjelia boli teda kresťania etnicky pochádzajúci zo židovstva, ktorí však žili v helénskom - gréckom prostredí. Miesto vzniku evanjelia je potrebné hľadať v Palestíne alebo blízkom okolí, napríklad v Sýrii, najmä v jej hlavnom meste, Antiochii. Iba Matúš spomedzi všetkých evanjelistov spomína Sýriu: „*Povesť o ňom sa rozniesla po celej Sýrii.*“ (Mt 4, 24)

Niektorí považujú za miesto vzniku Galileu. Matúš preberá proroctvo Izaiáša v Mt 4, 15: „*Krajina Zabulon a krajina Neftali, na ceste k moru, za Jordánom, Galilea pohanov!*“ Tým ukazuje, že už v tej dobe značnú časť obyvateľov Galiley tvorili pohania, ale zároveň dosvedčuje, že v Galilei sa nachádzalo množstvo synagóg: „*A Ježiš chodil po celej Galilei, učil v ich synagógach, hlásal evanjelium o kráľovstve a uzdravoval každý neduh a každú chorobu medzi ľudom.*“ (Mt 4, 23)

Charakteristika evanjelia

Matúš prináša pozitívny pohľad na Mojžišov zákon. Ježiš neprišiel zrušiť zákon alebo prorokov, ale priniesol plný zmysel príkazov, a tak umožnil ich plné použitie. Prostredníctvom odkazov na starozákonné texty Svätého písma chce ukázať, že Ježiš je prisľúbený Mesiáš a Boží Syn; ten, ktorý je poslaný, aby vykúpil svoj ľud z hriechov. Je napočítaných asi 40 priamych citácií a 30 narážok zo Starého zákona. Najčastejšie citovaným je prorok Izaiáš (8x) a Kniha žalmov (6x). Evanjelium podľa Matúša vychádza svojou štruktúrou a usporiadaním materiálu z Evanjelia podľa Marka, ale obohacuje ho o nové texty. Je to predovšetkým rozprávanie o Ježišovom detstve (Mt 1 - 2) a päť veľkých Ježišových rečí: reč na vrchu (Mt 5 -7); misionárska reč (Mt 10); reč v podobenstvách (Mt 13); reč o komunite (Mt 18); eschatologická reč (Mt 24 - 25).

Posolstvo evanjelia

Ústrednou témou Ježišovho ohlasovania je naplnenie „*kráľovstva evanjelia*“ (porov. Mt 4, 23; 9, 35; 24, 14; 26, 13). Vláda Boha sa začala uskutočňovať v osobe Ježiša Krista: „*Robte pokánie, lebo sa priblížilo nebeské kráľovstvo.*“ (Mt 4, 17) Táto prítomnosť kráľovstva evanjelia sa jasne prejavuje v jeho slovách a skutkoch. Evanjelium podľa Matúša dáva prednosť židovskému vyjadreniu *nebeské kráľovstvo*, ktoré nespomína Božie meno (ktoré Židia z úcty nevyslovovali), namiesto *Božie kráľovstvo*, ktoré je obľúbeným výrazom v Evanjeliu podľa Marka a Lukáša. Význam obidvoch

¹ V Mk 7, 11 sa používa výraz „korban“, čo je termín na označenie akéhokoľvek druhu obety. To je rozdiel od slova „korbanas“ v Mt 27, 6 – chrámový poklad.

výrazov však zostáva rovnaký. Na pochopenie podstaty Božieho kráľovstva Kristus používa podobenstvá. Reč podobenstiev je prvou formou ohlasovania Božieho kráľovstva. Preto to nie je v žiadnom prípade náhodná forma alebo iba čisto pedagogický prostriedok učenia, ale najvhodnejší a často jediný spôsob, ako sa dá hovoriť o kráľovstve. Božie kráľovstvo je tu a teraz prítomné, a predsa ostáva skryté uprostred sveta. Druhou formou ohlasovania kráľovstva v Evanjeliu podľa Matúša je Ježišova činnosť. Ako odpoveď učeníkom Jána Krstiteľa Ježiš uvádza: „*Slepi vidia, chromí chodia, malomocní sú čistí, hluchí počujú, mŕtvi vstávajú a chudobným sa hlása evanjelium.*“ (Mt 11,5)

Evanjelium podľa Matúša používa mnohé označenia, ktorými predstavuje osobu Ježiša z Nazareta. Kristocentrizmus charakterizuje toto evanjelium. Ježiš je nazvaný Boží Syn, Abrahámov syn, Dávidov syn, Mesiáš, Syn človeka, Pán atď. Táto rozmanitosť označení má svoj pôvod v starozákonných textoch a ich cieľom je ukázať, že v Ježišovej osobe je plnosť Božieho zjavenia.

Evanjelium podľa Matúša je jediné, ktoré spomína grécky výraz *eklesia* – cirkev a to na dvoch miestach v Mt 16, 18 a 18, 17. Vo svetskej terminológii výraz *eklesia* znamená svetské zhromaždenie ľudí na verejnom mieste. Ide o kultúrne, právne alebo politické zhromaždenie. Pre Evanjelium podľa Matúša je *eklesia* spoločenstvom ľudí, ktorí vyznávajú Krista a zhromažďujú sa v jeho mene. Spoločenstvo kresťanov sa cíti dedičom zhromaždenia, ktoré v Starom zákone zvolával Boh. Ide o pokračovanie starozákonnej zmluvy, ale zároveň o novosť zmluvy uzavretej Kristom a v Kristovi. Všetko vychádza z kristologického streda, ktorý má svoj pôvod pri Poslednej večeri. Cirkev je miestom, kde človek čaká na nebeské kráľovstvo a zároveň sa oň usiluje.

SPOLOČNÁ TÉMA – VERNOSŤ PÁNOVI

Vernosť je vlastnosť, ktorá v prvom rade patrí Bohu. Sväté písmo neustále ukazuje, ako je Boh verný svojim prisľúbeniam napriek ľudskej nevernosti. Boh neklame ani neodvoláva svoje slová. Svoju vernosť prisľúbeniam najviac prejavil v tom, keď nám poslal svojho Syna, ako o tom hovorí Evanjelium podľa Matúša. Práve v Kristovi sa zjavuje v plnosti Božia vernosť. Matúš začína svoje evanjelium rodokmeňom. Je to preto, aby ukázal, ako je Boh verný svojim prisľúbeniam, ktoré dal Abrahámovi a jeho potomkom, Dávidovi a jeho potomkom, až po príchod Božieho Syna. Odpoveďou človeka na toto Božie správanie je naša vernosť. Boh žiada od človeka vernosť. Veľkým vzorom tejto ľudskej vernosti sú v Starom zákone Abrahám, Jozef, Mojžiš, proroci. Vybrané knihy Svätého písma, ktoré sú predmetom Biblickej olympiády v tomto školskom roku, nám taktiež ponúkajú krásne príklady vernosti Pánovi, ktorá sa prejavuje najmä v náročných situáciách skúšky a neúspechu. Stačí uviesť Noemi, Rút, proroka Eliáša. Svätopisec v Knihe kráľov neposudzuje jednotlivých panovníkov podľa stavieb, slávy, vojen, ale podľa toho, či robili alebo nerobili, čo je v Božích očiach správne, tzn. či boli svojím životom, správaním, skutkami verní Pánovi a jeho prikázaniam. Vernosť nie je nejaká abstraktná vlastnosť. Vernosťou rozumie Sväté písmo zachovávanie Božích prikázaní, život v zhode s Božou vôľou. My máme nasledovať Kristovu vernosť

tým, že vytrváme v našej viere aj uprostred skúšok, rôznych ponúk a lákadiel, ktoré sú v rozpore s Božou vôľou. Rozvíjajme v sebe čnosť čestnosti a úprimnosti. Srdcom vernosti je láska. Vernosť je dôkazom hodnovernej, autentickej lásky. Koľkokrát sa ľahko hovorí o „láske“, o tom, že druhého „máme radi“, ale viditeľným prejavom lásky je vernosť. Spomeňme si na slová, ktoré si hovoria snúbenci, keď prijímajú sviatosť manželstva: „...a že ťa nikdy neopustím, ani v šťastí, ani v nešťastí, ani v zdraví, ani v chorobe...“ Podobne to platí aj pre náš vzťah k Pánu Bohu. Byť verný Pánovi znamená kráčať podľa Božích prikázaní. Ukazujme ju našou stálosťou vo viere.

Odporúčaná literatúra:

1. Anton Tyrol: *Všeobecný úvod do historických kníh Starého zákona (4. časť: Jozue – až Knihy kroník)*. Dostupné na http://www.kbd.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=55
2. František Trstenský: *Rozumieť Matúšovmu evanjeliu*. Svit : KBD, 2008.
3. Jozef Leščinský: *Knihá Rút (teológia a spiritualita)*. Košice : Verbum, 2006.
4. Anton Tyrol: *Knihá Rút. Preklad a komentár*. Ružomberok : VERBUM – Vydavateľstvo KU, 2015.
5. Jíří Mrázek: *Evangelium podle Matouše*. Praha : Česká biblická společnost, 2011.
6. Silvano Fausti: *Nad evangeliem podle Matouše*. Paulínky : Praha, 2009.